

**USTAVNI ZAKON O LJUDSKIM PRAVIMA I SLOBODAMA I O
PRAVIMA ETNIČKIH I NACIONALNIH ZAJEDNICA ILI
MANJINA U REPUBLICI HRVATSKOJ**
(pročišćeni tekst)*

(NN br. 105, od 24. listopada 2000.)

Hrvatski državni sabor, temeljem članka 3., 14. i 15. Ustava Republike Hrvatske u želji:

- da zaštiti i osigura ostvarivanje prava čovjeka i nacionalnih prava na najvišoj razini dostignutoj u demokratskim sredinama suvremene međunarodne zajednice,
- da omogući građanima manje brojnih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina odnosno građanima iste vjerske, rasne ili jezične pripadnosti slobodno razvijanje njihovih posebnosti u okviru većinske zajednice građana ili većinskih zajednica bez zloupotreba bilo od većine bilo od manjine,
- u skladu sa željom da Republika Hrvatska bude moderna, otvorena, demokratska članica obitelji europskih i svjetskih država, u kojoj se njezini građani u uživanju njihovih građanskih, političkih i drugih prava neće dijeliti po osnovi nacionalnosti, jeziku, vjeri, naslijeđenim ili prirodno uzrokovanim ljudskim obilježjima,
- imajući na umu napore u međunarodnoj zajednici, posebice Europske zajednice i Mirovne konferencije o Jugoslaviji u Haagu radi rješenja otvorenih pitanja nastalih raspadom Jugoslavije i stvaranjem novih država na njezinu prostoru, odlučio je donijeti

*Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih
zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj*
(pročišćeni tekst)

I. TEMELJNE ODREDBE

---

* Na temelju članka 17. Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 51/00.), Odbor za zakonodavstvo Hrvatskoga državnog sabora na sjednici 31. svibnja 2000. godine utvrdio je pročišćeni tekst Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj.

Pročišćeni tekst Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj obuhvaća Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 65/91.) te njegove izmjene i dopune objavljene u "Narodnim novinama", br. 27/92., 34/92. – pročišćeni tekst i 51/00. u kojima je naznačeno vrijeme njihova stupanja na snagu.

Članak 1.

Republika Hrvatska u skladu sa:

- Ustavom Republike Hrvatske,
- načelima Povelje Ujedinjenih naroda,
- Općom deklaracijom o pravima čovjeka, Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima, Međunarodnim paktom o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima,
- Završnim aktom Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, Pariškom poveljom za Novu Europu i drugim dokumentima OEES-a koji se odnose na prava čovjeka, osobito Dokumentom kopenhaškog sastanka OEES-a o ljudskoj dimenziji i Dokumentom moskovskog sastanka OEES-a o ljudskoj dimenziji,
- Konvencijom Vijeća Europe za zaštitu prava čovjeka i temeljnih sloboda, te protokolima uz tu Konvenciju,
- Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencijom o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida, Konvencijom o pravima djeteta,
- Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe,

obvezuje se na poštivanje i zaštitu nacionalnih i drugih temeljnih prava i sloboda čovjeka i građanina, vladavine prava i svih ostalih najviših vrednota svog ustavnog i međunarodnoga pravnog poretka, svim svojim državljanima.

II. LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Članak 2.

Republika Hrvatska priznaje i štiti ljudska prava i slobode, a posebice:

- a) pravo na život (članak 21. Ustava Republike Hrvatske);
- b) pravo da osobe ne budu izvrgnute mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupku (članak 23. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske);
- c) pravo da osobe ne budu izvrgnute ropstvu ili prisilnom radu (članak 23. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske);
- d) pravo na slobodu i osobnu nepovredivost (članak 22. Ustava Republike Hrvatske);
- e) pravo na pravično i javno saslušanje sa strane nepristranog suda i pravnoj određenosti kažnjivih djela i kazni (članak 29. i 31. Ustava Republike Hrvatske);
- f) pravo na poštivanje osobnog i obiteljskog života, doma i pisama (članak 35. i 37. Ustava Republike Hrvatske);
- g) slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti (članak 38. i 40. Ustava Republike Hrvatske);
- h) pravo na slobodu izražavanja (članak 38. Ustava Republike Hrvatske);
- i) pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja (članak 42. i 43. Ustava Republike Hrvatske);

- j) pravo na rad i slobodu rada (članak 54. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske);
- k) pravo na sklapanje braka i stvaranje obitelji (članak 62. Ustava Republike Hrvatske);
- l) pravo na djelotvoran pravni lijek određen zakonom i dostupan svim osobama čija su ljudska prava prekršena (članak 18. Ustava Republike Hrvatske) i
- m)lj) sva ostala prava predviđena u međunarodnim instrumentima i člankom 1. ovoga zakona, ovisno jedino o iznimkama i ograničenjima izloženim u tim instrumentima, te bez diskriminacije po spolu, rasi, boji kože, jeziku, vjeroispovijedi, političkom i drugom uvjerenju, nacionalnom i društvenom porijeklu, povezanosti s nacionalnom manjinom, vlasništvu, statusu naslijeđenom rođenjem ili po nekoj drugoj osnovi (članak 14. i 17. stavak 3. Ustava Republike Hrvatske).

Članak 3.

Republika Hrvatska štiti ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina: Albanaca, Austrijanaca, Bošnjaka, Bugara, Crnogoraca, Čeha, Mađara, Makedonaca, Nijemaca, Poljaka, Roma, Rumunja, Rusa, Rusina, Slovaka, Slovenaca, Srba, Talijana, Turaka, Ukrajinaca, Vlaha, Židova i drugih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina i potiče njihov svestrani razvoj.

Članak 4.

Republika Hrvatska pomaže razvoj odnosa između etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina sa narodom u njihovoj matičnoj državi radi unapređivanja njihova nacionalnog, kulturnog i jezičnog razvoja.

Etničke i nacionalne zajednice ili manjine imaju pravo na samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja svojih nacionalnih i drugih interesa u skladu s Ustavom i ovim zakonom.

III. KULTURNA AUTONOMIJA I DRUGA PRAVA ETNIČKIH I NACIONALNIH ZAJEDNICA ILI MANJINA

Članak 5.

Etničke i nacionalne zajednice ili manjine u Republici Hrvatskoj imaju pravo na kulturnu autonomiju (članak 15. Ustava Republike Hrvatske).

Članak 6.

Republika Hrvatska obvezuje se da će pripadnicima svih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina osigurati:

- a) puno poštivanje načela nediskriminacije kako je predviđeno međunarodnim instrumentima iz članka 1. ovoga zakona;
- b) pravo zaštite od svake djelatnosti koja može ili koja bi mogla ugroziti njihov opstanak;

- c) pravo na identitet, kulturu, vjeroispovijed, javno i privatno korištenje jezika i pisma te obrazovanje;
- d) zaštitu ravnopravnog sudjelovanja u javnim poslovima kao npr. uživanje političkih i ekonomskih sloboda u društvenoj sferi, pristup medijima, te na polju obrazovanja i općenito kulturnih pitanja;
- e) pravo odlučivanja kojoj etničkoj i nacionalnoj zajednici ili manjini građanin ili građanka žele pripadati, te uživanje svih prava u svezi s tim izborom, bilo pojedinačno, bilo u udruženju s drugim osobama. To se pravo posebice odnosi na slučajeve braka između osoba koje pripadaju različitim etničkim i nacionalnim zajednicama ili manjinama, bez štete za osobe u pitanju.

Načela iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se također u korist Hrvata u općinama gdje oni ne čine brožčanu većinu u odnosu na jednu ili više drugih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

Članak 7.

Pripadnici svih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj mogu slobodno upotrebljavati, u privatnom i javnom životu, svoj jezik i pismo.

U općinama u kojima pripadnici etničke i nacionalne zajednice ili manjine čine većinu u ukupnom broju stanovnika u službenoj uporabi će biti uz hrvatski jezik i latinično pismo i jezik i pismo te etničke i nacionalne zajednice ili manjine.

Članak 8.

Jedinice lokalne samouprave mogu utvrditi službenu uporabu dvaju ili više jezika i pisama vodeći računa o broju pripadnika i interesima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

Članak 9.

Slobodan je posjed i uporaba znamenja i simbola etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

Kod službene uporabe znamenja i simbola etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina obvezatno se uz njih ističu odgovarajuća znamenja i simboli Republike Hrvatske.

Ako se izvodi himna ili svečana pjesma etničke i nacionalne zajednice ili manjine, obvezatno se prije izvodi himna Republike Hrvatske.

Statutom jedinice lokalne samouprave može se propisati način korištenja nacionalne zastave i simbola etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

Članak 10.

Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina mogu slobodno organizirati informativnu i izdavačku djelatnost na vlastitome jeziku i pismu.

Republika Hrvatska i tijela lokalne samouprave financijski pomažu ostvarivanje prava iz stavka 1. ovoga članka sukladno svojim mogućnostima.

Članak 11.

Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina mogu slobodno osnivati kulturna i druga društva radi očuvanja nacionalnog i kulturnog identiteta. Ta društva su autonomna, a Republika i tijela lokalne samouprave financijski pomažu njihov rad prema svojim mogućnostima.

Članak 12.

Republika Hrvatska štiti spomeničko blago i cjelokupnu kulturnu baštinu etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

Odgoj i obrazovanje

Članak 13.

Odgoj i obrazovanje pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj obavlja se u dječjim vrtićima i školama na njihovom jeziku i pismu, prema posebnim programima u kojima je primjereno sadržana njihova povijest, kultura i znanost, ukoliko to žele.

Odgoj i obrazovanje iz stavka 1. ovoga članka u dijelu koji nije u svezi s nacionalnom pripadnošću polaznika provodi se u opsegu i sadržaju propisanom po nadležnom tijelu Republike Hrvatske za područje školstva.

Školski program čije izučavanje predstavlja svezu s nacionalnom pripadnošću polaznika utvrđuje tijelo iz stavka 2. ovoga članka na prijedlog Ureda Vlade Republike Hrvatske za međunacionalne odnose.

Članak 14.

U jedinicama lokalne samouprave i uprave u kojima etničke i nacionalne zajednice ili manjine čine relativnu većinu stanovništva, ako to dopušta broj polaznika, ustanovit će se zasebna školska ustanova ili zasebna školska odjeljenja s nastavom na jeziku i pismu te etničke i nacionalne zajednice ili manjine, ukoliko to žele.

U slučaju da se ne mogu, zbog malog broja polaznika, formirati škole ili odjeljenja po kriterijima iz stavka 1. ovoga članka, organizirat će se u okviru zasebnog školskog odjeljenja nastava predmeta čiji je program u svezi s nacionalnom pripadnošću polaznika (jezik i književnost, povijest i dr.) koju će održavati učitelji i profesori iste nacionalne pripadnosti kao i polaznici ako to žele roditelji polaznika.

U jedinicama lokalne samouprave i uprave iz kojih je u drugom svjetskom ratu i poslije drugog svjetskog rata autohtono stanovništvo ostalih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina bilo protjerano u matične zemlje ili se vodila politika iseljavanja u matične zemlje, može se uvesti u školsku nastavu fakultativno učenje stranog jezika, od IV. razreda osnovnog do kraja srednjoškolskog obrazovanja, kao strani jezik, jezik te etničke i nacionalne zajednice ili manjine, neovisno na postotak koji te etničke i nacionalne zajednice ili manjine imaju u stanovništvu na tom području.

U jedinicama lokalne samouprave i uprave, u cilju zaštite kolektivnih prava autohtonih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina, poduzimat će se mjere posebne zaštite u sudjelovanju u javnim poslovima, obrazovanju, kulturi, duhovnom i vjerskom životu te pristupu javnim medijima bez obzira na njihov udjel u ukupnom stanovništvu.

Mjere iz stavka 4. ovog članka poduzimat će se sve do ponovne uspostave sustava vlastitih organizacija radi njegovanja i unapređivanja nacionalnih posebnosti, kulture i odgojno-obrazovnih institucija manjinskih zajednica u prijašnjem opsegu.

Članak 15.

Republika Hrvatska osigurava financijska sredstva uz sredstva općine u potrebnom obujmu radi ostvarenja programa utvrđenih u članku 14. ovoga zakona.

Članak 16.

Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina mogu osnivati privatne vrtiće, škole i druga učilišta.

IV. PROPORCIONALNO SUDJELOVANJE U PREDSTAVNIČKIM I DRUGIM TIJELIMA

Članak 17.

Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina koje sudjeluju u stanovništvu Republike Hrvatske s više od 8% imaju pravo na zastupljenost razmjerno svom udjelu u ukupnom stanovništvu u Hrvatskom državnom saboru i Vladi Republike Hrvatske te tijelima vrhovne sudbene vlasti.

Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina čiji je udio u stanovništvu Republike Hrvatske manji od 8% imaju pravo izabrati najmanje pet a najviše sedam zastupnika u Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora, u skladu sa Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski državni sabor.

Zastupnici iz stavka 2. ovoga članka predstavnici su svih etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina koji su ih izabrali i dužni su štiti njihove interese.

Način izbora i opoziva zastupnika iz stavka 1. i 2. ovoga članka uredit će se zakonom i drugim propisima kojima se uređuju izbori u Republici Hrvatskoj.

Zastupljenost etničke i nacionalne zajednice ili manjine iz stavka 1. ovoga članka u drugim tijelima državne vlasti Republike Hrvatske osigurava se zakonom o ustrojstvu državne vlasti.

Članak 18.

Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina imaju pravo na zastupljenost u tijelima lokalne samouprave razmjerno svom udjelu u ukupnom stanovništvu određene jedinice lokalne samouprave.

Pravo iz stavka 1. ovoga članka osigurava se zakonom kojim se uređuje lokalna samouprava i statutom jedinice lokalne samouprave.

Članak 19.

U svrhu provedbe odredaba ovoga zakona o pravu etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina na kulturu, obrazovanje, pristup javnim medijima i ostvarivanje njihovog

razmjernog udjela u javnim službama i drugim institucijama u ovim područjima, Vlada Republike Hrvatske ima Ured za međunacionalne odnose.

Za područje jedne ili više općina u kojima broj pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina i njihov interes to zahtijeva, Vlada Republike Hrvatske osnovat će područni ured za međunacionalne odnose.

V. MEĐUNARODNI NADZOR I SURADNJA

Članak 20.

Republika Hrvatska surađivat će i savjetovati se, izravno ili putem mješovitih odbora, sa vladama i institucijama zainteresiranih država radi što potpunijeg ostvarivanja prava čovjeka i prava etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina.

VI. KAŽNJIVE RADNJE

Članak 21.

Zabranjeno je i kažnjivo po kaznenom zakonu Republike Hrvatske svako djelovanje, poticanje, organiziranje ili pomaganje djelatnosti koje bi mogle ugroziti opstanak neke etničke i nacionalne zajednice ili manjine, izazvati nacionalnu mržnju, dovesti do diskriminacije ili stavljanja u neravnopravan položaj.

VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 22.

Kada su ovim Ustavnim zakonom opće zakonodavstvo i ovlasti predviđeni ili se primjenjuju na područjima koje on uređuje, ne smiju se primjenjivati na način koji bi narušavao osnovni sadržaj ljudskih prava i sloboda i prava nacionalnih ili etničkih zajednica ili manjina koja su zaštićena ovim Ustavnim zakonom.

Članak 23.

U skladu sa člankom 134. Ustava Republike Hrvatske i ovim zakonom, ne mijenja se niti ukida ni jedno od prava koje je Republika Hrvatska neposredno ili kao pravni sljednik bivše SFRJ preuzela ili će preuzeti međunarodnim ugovorima (Osimski sporazum i dr.) niti ograničuje njihovo ostvarivanje.

Članak 24.

Uz priuzdržaj načela kodificiranih člancima 34. – 38. Bečke konvencije o pravu ugovora iz 1949. godine, odredbe ovog Ustavnog zakona primjenjivat će se i tumačiti u skladu sa sporazumima koji su sklopljeni s Organizacijom ujedinjenih naroda.

Članak 25.

Odredba članka 17. stavka 1., dio odredbe stavka 4., koja se odnosi na način izbora i opoziva zastupnika iz stavka 1., te odredbe stavka 5., primjenjivat će se od objave rezultata sljedećeg popisa stanovništva Republike Hrvatske, računajući od dana stupanja na snagu Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 51/00.).

Članak 26.

Ništa u ovom Ustavnom zakonu neće se tumačiti kao da implicira bilo kakvo pravo na obavljanje bilo kakve djelatnosti ili izvršavanje čina suprotnih temeljnim načelima međunarodnog prava, te posebice suverene jednakosti, teritorijalne cjelovitosti i političke nezavisnosti država.

Članak 27.

Stupanjem na snagu Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 51/00.) prestaje važiti Ustavni zakon o privremenom neprimjenjivanju pojedinih odredbi Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 68/95.).

Članak 28.

Stupanjem na snagu Ustavnog zakona o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj ("Narodne novine", br. 51/00.) prestaje važiti odredba članka 68. stavka 4. Zakona o lokalnoj samoupravi i upravi ("Narodne novine", br. 90/92., 94/93., 117/93., 5/97. i 128/99.).